

• FØROYA • SOCIAL-DEMOKRAT

FRÆLSI

JAVNAÐUR

BRÓÐURSKAPUR

Nr. 23.

Lýsingarprisur fyri peltireglur: 20 oyri, á forsiðuni,
20 oyri, á 3. og 4. síðu. Við stórra lýsingum fæst
avsláttur í prisinum.

Tísdag hin 5. juni 1928.

Kostar kr. 1,50 fjórðingsárið + Porto. Blaðið
verður bilagt á posthúsinum, brevsvanarstöðum
og skrivstovuni. Telf. 143.

2. árg.

Tandlæge BREND
traffes 11-5. Telf. 114.

AFTURHALDSFLOKK-
ARNIR Í TÝSKLANDI
hava nú sungið sín svanasong.
Hitt týska fólkioð hevur vent sær
ímoti øllum teirra hatska og
kríggsgalna órskapi, og skúgva
teir burtur frá tí valdið, sum
teir hava haft hesi seinastu
árin.

Hesin baksláttur afturhaldsins
í Týsklandi hevur stóran ver-
aldarsøguligan týdning og vil
merkja tað stóra arbeiði, sum
gjort verður millum heimsins
tjóðir fyri at grundað ein va-
randi veraldarfríð. — Heimurin
hevur tí haft eyguni vend móti
Týsklandi í valdugnum í 1928,
og spurningurin hevur verið:
Hvussu vilja valini fara fram?
Hvor sigrar og hvor lútar?
Verður tað afturhaldið ella teir
framfúsnu flokkarnir? Verður
sigurin keisaravaldsins ella hin
fólkastjórnada republikksins?

Um samanbórið verður við
hitt mikla valárið í 1924, táð
hitt sameinta afturhaldið vann
so mikið fram, at tað kom at
skípa fyri landastýrinum, og
vóru soleiðis forir fyri at fyr-
reika sína hatsku og kríggsgalnu
áskoðan, sovel við sínum innan-
ríkis- sum uttanríkispolitikki, so
hevur tað valárið givið teimum
nýggjar vónir. Ludendorff var
valdur inn í ríkisdagin, og tað
sá út, sum afturhaldið við kos-
ingasigrinum tað árið vildi koll-
velt hina týsku republikkina og
byrjað aftur har, sum »Hohen-
zollarnir» sleptu. Hitt týska stór-
menni, javnaðarmaðurin Ebert,
ið var Týsklands fyrsti presi-
dentur, var deyður, og ein aðal-
maður í tí stóra europeiska blóð-
baðnum, Hindenburg, var valdur
til president; tað tyktist vera,
sum lagnan var afturhaldinum
við, og hesin tilbúður eggjaði
teir til at halda áfram við sínum
landaskaðiliga politikki — men
nú er hevndarstundin komin,
og uttan nakran innlanda upp-
reistur: hin stinni, stilli fólk-
viljin hevur sagt sína áskoðan
um afturhaldið og afturhaldsins
verk við at skúgva teir frá
raðinum.

Hin týski javnaðarflokkurin
hevur síðani hin tilfíknar fundin
í Weimar haft til aðalmið at
verja og varðveita hina ungu
týsku republikkina, og hevur tí
altíð verið ansin øllum tí, sum
fram hevur farið undir aftur-
haldsstýrinum, republikkini við-
víkjandi, so tað — sjálvt um
viljin hevur verið til tess — ikki
hevur eydnast teim valdandi at
broytt tað »demokratiske» skip-

an, tí javnaðarflokkurin og tey
samskipaðu arbeiðsmannafelag-
ini høvdu slíka meg, og vildu
eisini nýtt sína meg, um aftur-
haldið hevði roynt at broytt
landsins demokratisku skipan.

Valini í ár hava so stóran
týdning fyri Týskland, sum
kanska ongantíð áður, og vón-
andi er, at tað týska fólkioð á
henda hátt með alla hevur av-
kveitt allar royndir afturhaldsins
til at kollafta republikkina og
afturreisa keisaradømi. Valini
týða eitt stórt stig til vinstri,
og hevur serstakliga givið teimum
»týsk-nationalu» dygt framaná,
teir mistu ikki minni enn 32
mandatir.

Stóran týdning vil tað hava
fyri heimun sum heild, at hitt
týska fólkioð flýgur greitt merki.
Týskland er nú komið inn í
fólkasambandið. Við klókligum
ráðgerðum við Fraklands og
Englands er tað eydnast at ketta
um ter byrður, sum vóru Týsk-
landi álagdar við fríðsejuna í
Versaille. Hetta starv má fram-
haldast, og hitt týska fólkioð
hevur við valini í ár og við tí
stóru framgongd, javnaðarmenn
hava fingið, greiðliga latið heimun
vita, at Týskland í komandi
tíðum ikki er ímillum tey lond,
ið arbeiða fyri einum nýggjum
veraldarkríggið, ið lemfur fólk
og lond, men vil við íðnum
starvið og fríðarligum samarbeiði
og semju við aðrar demokrat-
iskar tjóðir royna at byggja upp
ta nýggja veröld.

Sum sigurin er stórir fyri
javnaðarflokkun, so er »det
danske Folk syd for Grænsen»,
sum tað varð rópt so ógvuligt
um í 1920 í donskum aftur-
haldsblóðum (eisini í »Dimmu»),
svunnið inn til 1500 sálur, sum
velja danskt, hvussu víkjur og
vendur; og tað hava væl eisini
teir donsku afturhaldsflokkarnir
ætlað, táð teir royna at
skumpu »konservativar» dansk-
arar inn á hin týska ríkisdagin.
Tað fólkioð, sum kennur seg
kúgað av yvurvoldini, velur á
valdegi javnaðarmenn, sjálvt um
tað verður gjort aldri so nógy
av at framelska »Danskhed» og
samstundis bjóða teir mest for-
beinaða afturhaldsmenn út til
veljarnar. Sunnanfyri markið
hevur hitt danska afturhaldið
ikki longur nakrar vónir, sam-
anbórið við alt tað hovástak, ið
gjort varð í 1920 burtur af hesi
»zone», allar royndir, ið
frammi vóru fyri eisini at fáa
henda landslutin lagdan til Dan-
markar og skapa eitt stórri
Danmark, og tey anskremuligu
skríggi út um heimn frá aftur-
haldinum um, at Slesvik, líka
suður til Ejderen, mátti koma
aftur til Danmarkar. Hvat var

ikki ofra fyri at fáa hetta í lag?
Tað vísir seg nú, at henda mikið
umskrólaða »Danskhed» bert
var ein sápublora, útblást av tí
danska afturhaldinum — og nú
er hon brostin.

De norske Arbejdere strej- ker imod den tvungne Voldgiftsdomstol.

Regeringen iværksætter
Modforanstaltningen.

Overenskomstsituationen i den
norske Byggeindustri sluttede
med en Dom, afsagt ved den i
Norge gældende tvungne Vold-
gift i Arbejdsstridigheder.

Dommen, der dikterer Løn-
nedsættelse paa 12—15 pCt., har
medført, at Arbejderne har be-
sluttet — paa Trods af Løven —
at nægte at arbejde efter
Dommens Satser, og den norske
Landsorganisations Ledelse har
i den Anledning gjort Arbejderne
indtrængende opmærksom paa,
hvad dette vilde medføre og fra-
raadt Strejken.

Den norske Regering har
offentliggjort en Erklæring,
hvor den nævner de Straffe-
bestemmelser, som gælder for
Strejker, iværksatte imod Vold-
giftslovens Regler og udtaler, at
Regeringen vil træffe de for-
nødne Foranstaltninger til Op-
rettelse af almindelig Orden og
agter at paatale enhver Forse-
else mod de gældende Bestem-
melser. Regeringen opfordrer
enhver til at fortsætte sit Ar-
bejde og tilsiger enhver som gør
dette Beskyttelse mod Overlast.

Dommen er traadt i Kraft, og
følgende Ritzameddelelse er
udsendt:

Den norske Regering har ta-
get det første Skridt til at lade
Paatalemyndigheden tage Kon-
flikten i Bygningsfagene op til
Behandling, idet Justitsministe-
riet har tilsendt Rigsadvokaten
officiel Meddelelse om Strejken.

Fra vor Korrespondent i Oslo
erfarer vi, at Arbejdet er nedlagt
af samtlige Bygningsarbejdere,
der er beskæftiget hos Medlem-
mer af den norske Arbejdsgiver-
forening, medens de uorganisere-
de Arbejdsgivere betaler efter
den gamle Overenskomst, hvor-
for Arbejdet fortsættes hos disse.

I Oslo har 2000 Byggearbej-
dere nedlagt Arbejdet, og Typo-
graferne har dels besluttet at
nedlægge Arbejdet og dels alle-
rede gjort dette paa flere
Trykkeri.

Osloaviserne har Specialover-
enskomst og udkommer derfor.

Som Stillingen er i Oslo, er
den ogsaa i andre Byer, og
Regeringen, der har sendt Rigs-
advokaten officiel Meddelelse
om Strejken, har bebudet rets-
lige Efterforskninger mod de
Strejkende.

Lensbaronen, der er Nationalbankdirektør, Skredder og Flødehandler.

Ved Sø- og Handelsretten er
der forenden afsagt Dom i en
Sag mellem Skredderfirmaet
Carl Mortensen & Co. og Her-
reekviperingsfirmaet Lysabild
& Co. Mortensen havde
anlagt Sag mod Lysabild & Co.,
der efter hans Mening ikke
havde oplydt Kontrakten ved
aarligt at aftage for 30,000 Kr.
Varer.

Dommen er nu faldet, og den
gik Carl Mortensen imod, idet
Lysabild blev frifundet. Retten
gik ud fra, at de Varer, der var
aftaget for Kontrakten var un-
derskrevet, maatte regnes med.

Under Proceduren blev det
oplyst, at Nationalbankdirektør,
Baron Rosenkrantz ejede
hele Aktiemængden i Lysabilds
Herreekviperingsforretning. Ak-
tterne repræsenterede 60,000 Kr.,
Baron Rosenkrantz, National-
bankdirektøren, vilde nu i Kraft
af Ejendomsretten over Lysabild
& Co's Forretning hjælpe til at
sætte Carl Mortensen ud af
Spillet, saaledes at et konkure-
rende svensk Skredderfirma
kunde komme til at levere
færdigsyede Herreklæder til det
danske Udsalg, der ejes af Na-
tionalbankdirektør, Baron Ro-
senkrantz.

Alt dette blev af Landsrets-
sagfører Leo Fredriksen
dokumenteret i Retten.

»Social-Demokraten» i Køben-
havn har kritiseret, at National-
bankdirektør Rosenkrantz, der
ifølge hele sin Stilling maa
være interesseret i, at dansk
Arbejde benyttes, hvor det over-
hovedet var muligt, tværtimod
har været med til at spænde
et dansk Firma ud til Fordel
for et udenlandsk.

Berl. Tid. søger at forsvare
Nationalbankdirektørens Optræ-
den. Bladet fortæller, at naar
han var bleven Enejer af Skre-
derforretningen, var det i Virke-
ligheden en »Barmhjertigheds-
gerning», han har udøvet. Hans
Svoger, Hr. Lysabild, der er
Bestyrer af den nævnte Forret-
ning, kom til ham og fortalte,
at han var blevet Uvenner med
de to Bestyrelsesmedlemmer,
der sad inde med Aktiemajori-
teten i Selskabet. Lysabild bad
derfor Nationalbankdirektøren
om at opkøbe de to Herrer
Aktier, der repræsenterede 40,000
Kroner.

»Berl. Tid.» fortier imidlertid
overfor sine Læsere, at Na-
tionalbankdirektør Rosenkrantz i
Forvejen sad inde med for
20,000 Kr. Aktier i Lysabild &
Co.s Skredderforretning.

Det oplyses nu at National-
bankdirektørens private Gescheft
ved siden af Virksomheden i
Banken ikke er udspunget af
lutter Barmhjertighed. Foruden
at være Skredder i Frederiks-
borggade, er han ogsaa — Fløde-
handler!

Nationalbankdirektøren og
Lensbaronen var nemlig saa
»heldige» da Landmandsbanen

Vinduer, Døre og Lister.
Godt og billigt Arbejde.
Hugo Øster's Maskinsnedkeri,
Tlf. 216. Thorshavn. Tlf. 216.

brod sammen at faa »tildelt» en
stor Post Aktier i Eksportfløde-
Fabriken »Danmark», der har
Domicil i Roskilde. Dette Ak-
tieselskab skal være et meget
flint Aktiv, der under Højkon-
junkturen gav et svimlende
Overskud. Der nævnes saa
kolossale Summer som 100
pCt.

Bankdirektører, og da særlig
Nationalbankdirektørerne maa ikke
drive privat Gescheft og Spe-
kulation. Og her er netop et
Tilfælde, som beviser, at Social-
demokratiet har Ret i sit Krav
om Forbud mod, at Bankdirek-
tører personligt er interesserede
i privatkapitalistiske Forretnin-
ger eller Spekulationer. En
Bankdirektør har nok at tage
Vare i den Bank, han er sat til
at lede. Men særlig maa det
gælde en Nationalbankdirektør,
at han holder sig udenfor privat
Eksport og Importforretning.

Nobile,

sum við loftsskipinum »Italia» er
flogin yvir norðpóln, ætlast at
vera burturgingin.

Norskir, svenskir og russiskir
flogdrekar eru farnir at leita eftir
pólflogvarunum.

Søluframsýningin á ólavsoke í ár.

Felag fyri føroyskt heimavirki
hevur søluframsýning í Havn
um ólavsokeundir í ár. Fram-
sýningin verður opnað ólavsoke-
aftan, og verður hon fyriskipað
eins og framsýningin í 1927.

Øll tey, ið hava lutir at sýna
fram og selja, eru biðin at senda
teir innan 15. juli annaðhvørt til
frk. Rigmor Lützen, Tórshavn,
ella til herra Marius Debes,
Tórshavn. Felagið, ið skal leiga
holi, lona fólk o. s. fr., má
rokna sær 10% av søluprisinum,
tá ið luturin verður seldur.

Alt, ið kemur til framsýningar
og sølu, eigur at vera vælgið,
vakurt og hóskandi eftir okkara
viðurskiðum. Tá fyrstani fer
framsýningin tann týdning, hon
eigur at hava: at vekja ans og
virðing fyri føroyskum heima-
virki og vekja hug hjá fólk til
at fíast við slíkt arbeiði. Eisini
eigur at verða mint á, at ein
slík framsýning verður vitjað av
útlendskum ferðafólki, og hevur
tað tí stóran týdning, at allir
lutirnir, ið verða sýndir, eru
vælgjördir.

At enda vilja vit minna á, at
framsýningin ikki bert skal sýna
fram lutir, ið føroysk konufólk
eru for fyri at virka, men eisini
lutir, ið vísa, hvat mannfólk
her á landi dugir at fáa úr
hondum.

Nevnd felagsins.